

Střednědobé hodnocení Strategického plánu Leader

Místní akční skupina POHODA venkova

**Krok za krokem
s POHODOU venkovem**

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

1. ÚVOD

1.1 *Název MAS, právní forma:*

Místní akční skupina POHODA venkova, občanské sdružení

1.2 *Datum podpisu Dohody se SZIF:*

11.7. 2008

Místní akční skupina (zkráceně MAS) POHODA venkova je občanské sdružení složené ze zástupců zemědělských organizací a podnikatelů, neziskových organizací a zástupců obcí, které bylo zaregistrováno Ministerstvem vnitra ČR dne 22.7. 2005. Spolupráce byla stvrzena na ustavující Valné hromadě (15.8. 2005) v obci Podbřezí podpisem Zakládací smlouvy 23 zástupci daného území a také byla schválena činnost MAS POHODA venkova členy zastupitelstev všech měst a obcí.

Označení POHODA původně vzniklo jako „Podpora Orlických Hor, Opočenska a Dobruška“, neboť původně bylo součástí MAS 23 obcí. V roce 2007 se ale odpojilo Deštné v Orlických horách a připojilo osm nových obcí, které jsou zapojeny také v Dobrovolném svazku obcí Region Novoměstsko. Od této změny je území již ustálené a prakticky neměnné.

V závěru roku 2005 se členové MAS rozhodli vypracovat strategii rozvoje území, na což následně v roce 2006 získali finanční prostředky z Operačního programu zemědělství, opatření Posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí, podopatření Rozvoj venkova (LEADER+) – 2.1.4, s investičním záměrem osvojování schopností. Úspěšné posouzení žádosti a příslibení finanční pomoci ve výši 575 tis. Kč nebylo bezvýznamnou záležitostí, neboť v rámci projektu byla dokončena tolik potřebná Integrovaná strategie území (zkráceně ISÚ), došlo k vybavení kanceláře základní technikou a v neposlední řadě byly finanční prostředky využity jak k vlastní prezentaci, tak i k prezentaci samotného leaderovství.

V roce 2006 se MAS úspěšně zaregistrovala do programu Leader ČR. Při výběrovém řízení se umístila na sedmém místě a získala dotaci ve výši 3 miliony korun. Výzva k předkládání projektů se uskutečnila 20.4. 2006 a podpořeno bylo celkem 7 žádostí. Díky realizaci tohoto programu tak subjekty sdružené v MAS prokázaly, že umí spolupracovat, postupovat podle společné strategie a získávat prostředky pro rozvoj regionu.

Na základě úspěšné realizace programu Leader ČR 2006 a vlastní Integrované strategie území místní akční skupina v prosinci roku 2007 předložila k hodnocení na CP SZIF v Praze Strategický plán Leader s názvem „Krok za krokem s POHODOU venkovem“. V konkurenci dalších 98 MAS byl strategický plán vyhodnocen hodnotící komisí Ministerstva zemědělství jako 19. nejlepší, což znamenalo, že MAS POHODA venkova se dostala mezi prvních 48 vybraných MAS v rámci Osy IV Leader Programu rozvoje venkova ČR (zkráceně PRV). Díky tomu tak MAS může v letech 2008 – 2013 prostřednictvím projektů jednotlivých žadatelů naplňovat svůj strategický plán a rozvíjet své území.

Dne 11.7. 2008 bylo zařazení MAS POHODA venkova mezi prvních 48 vybraných MAS z Programu rozvoje venkova ČR stvrzeno podpisem Dohody o poskytnutí dotace mezi MAS a Státním zemědělským

intervenčním fondem (zkráceně SZIF). Od té doby do 31.12. 2010 MAS vyhlásila celkem 5 výzev k předkládání žádostí o dotaci, v rámci kterých bylo částkou přesahující 23 mil. Kč podpořeno celkem 32 projektů z různých oblastí.

1.3 Základní údaje

	Původní stav*	Stav k 31.12. 2010
Počet obcí	30	30
Počet obyvatel	30 287	30 336
Rozloha MAS (km²)**	281	281
Počet členů celkem	27	30
veřejný sektor	8	8
neveřejný sektor	19	22

*dle SPL předloženého k registraci Žádosti o realizaci SPL

**zaokrouhloeno na 2 desetinná místa

2. POPIS SPL, FICHÍ A ROZPOČTU

2.1 Složení SPL

Strategický plán LEADER „Krok za krokem s POHODOU venkovem“ využívá Integrovanou strategii území jako jeden z podkladů pro rozvoj regionu. Rovněž jako ISÚ se soustředí na zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, využití historických i přírodních zajímavostí regionu k rozvoji cestovního ruchu a podporu mezisektorové spolupráce subjektů působících na území MAS. Veškeré tyto a níže uvedené cíle a priority MAS jsou naplňovány prostřednictvím 8 různých fichí opatření.

Strategické rozhodování o výběru opatření se opíralo o souběh tří zdrojů informací:

- vyhodnocení stavu a budoucích potřeb regionu (výsledek SWOT analýzy) a z toho odvozených hlavních cílů
- vyhodnocení souboru projektových záměrů obcí, osob a organizací, které byly shromážděny průzkumem na území regionu (celkem 93 jednotlivých záměrů)
- přijatelnost z hlediska Programu rozvoje venkova ČR a jeho opatření.

2.1.1 Popis priorit

Základní hodnoty (priority), které MAS POHODA venkova ve své činnosti sleduje, jsou dvě:

- Místní akční skupina chce **napomáhat k tomu, aby celý region a jednotlivé obce byly místem, KDE LIDÉ CHTĚJÍ A MOHOU ŽÍT.**

Zda CHTĚJÍ, to záleží na stavu a vzhledu obce a jejího okolí, na fungujících službách, na mezilidských vztazích atd. Zda MOHOU – závisí na občanské vybavenosti a na veřejných

službách, ke kterým patří veřejná doprava, kvalitní signál pro televizní přenos a telefonické spojení, ale také fungující prodejna potravin, restaurace atd.

Například mladí lidé se do venkovské obce přestěhují nejspíše tehdy, když tam bude k dispozici škola, signál mobilních telefonních operátorů a možná i plynové připojení (protože nechtějí topit fosilními palivy), dále nezbytné zdravotní služby, kulturní a sportovní život, dobré spojení do místa zaměstnání (nedokáží-li se zaměstnat přímo v obci) atd.. Jestliže takové podmínky chybí, proč by se k nám stěhovali? Do hezké přírody se mohou podívat o víkendu.

- II. Místní akční skupině **záleží na tom, aby v obci a celém regionu spolupracovaly subjekty ze všech tří sektorů** – podnikatelského, neziskového (občanského) a samosprávy. To je jeden z podstatných rysů metody Leader. Mezisektorová spolupráce se uskutečňuje na úrovni MAS i na úrovni jednotlivých projektů. MAS mimoto rozvíjí spolupráci s dalšími MAS v ČR i v zahraničí.

2.1.2 Popis cílů

Výše uvedené priority (hodnoty) jsou v pozadí hlavních cílů, které MAS ve svém SPL stanovila na základě SWOT analýzy. Hlavními cíli jsou:

A – Podporovat rozvoj občanské vybavenosti a služeb v obcích. Dlouhodobým cílem je **vytvářet v obcích podmínky pro to, aby tam lidé trvale mohli a chtěli žít.**

B – V regionu podporovat zemědělské a nezemědělské podnikání (výrobu i služby), se zvláštním zaměřením na tradiční a místní produkty a na spolupráci výrobců navzájem a podnikatelských subjektů se subjekty samosprávy a neziskového občanského sektoru. Dlouhodobým cílem je **rozvíjet ekonomický potenciál regionu a zvyšovat zaměstnanost.**

C – Pečovat o přírodní a kulturní dědictví regionu, o uchování krajiny, o šetrné využívání přírodních a kulturních hodnot v cestovním ruchu. Dlouhodobým cílem je **aktivně spoluutvářet a chránit životní prostředí.**

D – **Rozvíjet činnost místní akční skupiny**, zajišťovat potřebné podmínky, kapacity a zdroje (lidské, technické, informační, finanční, materiální) pro fungování MAS, která chce působit v rolích

a) distributora finančních prostředků místním subjektům,

b) iniciátora pozitivních změn v regionu,

c) poradenského a vzdělávacího centra pro místní subjekty (např. odborná pomoc žadatelům o granty a dotace).

Dlouhodobým cílem je **aktivovat potenciál regionu a pomocí vnitřní mezisektorové spolupráce a finanční pomoci z krajských, státních a unijních zdrojů zvyšovat prosperitu a bohatství regionu.**

2.1.3 Popis fichí

Implementaci jednotlivých opatření Programu rozvoje venkova ČR z os I-III do osy IV LEADER prostřednictvím strategického plánu Leader zajišťují jednotlivé fiche opatření. Na základě provedené SWOT analýzy a dotazníkového šetření byly zjištěny požadavky vycházející z území, které byly následně porovnány s podmínkami stanovenými v PRV. Výsledkem tohoto náročného procesu jsou již výše zmíněné jednotlivé fiche opatření (celkem 8), v rámci kterých předkládají žadatelé své projektové záměry.

Níže uvádíme přehled a popis jednotlivých fichí dle stavu k 31.12. 2010:

Fiche 1 Konkurenceschopnost

Popis: Fiche podporuje investice do rekonstrukce a výstavby zemědělských objektů a technologií včetně manipulačních ploch pro živočišnou a rostlinnou výrobu a na zpracování a využití biomasy pro vlastní potřebu.

Hlavní opatření: I.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků

Žadatelé: zemědělský podnikatel (FO i PO); podnikatelský subjekt, který je z převážné většiny vlastněn zemědělskými prvovýrobci

Výše dotace: 100 tis. Kč – 2 mil. Kč; maximální výše 60%

Fiche 2 Firmy a produkty

Popis: Cílem fiche je rozvojem drobných podniků (do 10 zaměstnanců), nákupem nové technologie, modernizací výroby, podporou, certifikací, propagací a prodejem místních produktů zlepšovat ekonomiku, kvalitu života a atraktivnost regionu.

Hlavní opatření: III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje

Žadatelé: FO i PO podnikatelé, kteří nepodnikají v zemědělské výrobě (záměr a); FO i PO podnikatelé, kteří podnikají v zemědělské výrobě (záměry b,c,d); skupina osob sdružená smlouvou o sdružení tvořena FO a PO podnikajícími v zemědělské výrobě (záměr b)

Výše dotace: 50 tis. Kč – 2 mil. Kč, maximální výše 60%, veřejná podpora

Fiche 3 Cestovní ruch

Popis: Hlavním cílem fiche je rozvíjet cestovní ruch využitím hodnot přírody, krajiny a místních zajímavostí; drobnými investicemi do infrastruktury CR; propagací atraktivit regionu.

Hlavní opatření: III.1.3 Podpora cestovního ruchu

Vedlejší opatření: III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje

Žadatelé: zemědělský podnikatel (FO i PO); nezemědělské podnikatelské subjekty s kratší než dvouletou historií podnikání v oblasti cestovního ruchu

Výše dotace: 50 tis. Kč – 2 mil. Kč, maximální výše 60%, veřejná podpora

Fiche 4 Infrastruktura

Popis: Fiche zlepšuje v obcích technickou infrastrukturu, místní komunikace, péči o zeleň a veřejná prostranství; umožňuje v obcích vybudování a rekonstrukci veřejného vodovodu, kanalizace a čistíren odpadních vod; podporuje v obcích zpracování územního plánu.

Hlavní opatření: III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic

Vedlejší opatření: III.2.1.2 Občanské vybavení a služby

Žadatelé: obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, zájmová sdružení právnických osob jsou-li jejich členy obce či svazky obcí, církve a jejich organizace

Výše dotace: 100 tis. Kč – 2 mil. Kč, maximální výše 90%

Fiche 5 Občanská vybavenost I

Popis: Cílem je zlepšovat občanské vybavení a služby; vytvářet a obnovovat zázemí pro společenské, kulturní, sportovní, spolkové, environmentální a církevní aktivity; obnovovat a udržovat veřejná prostranství a zeleň v obcích a zlepšovat celkový vzhled obcí s maximálním zapojením obyvatel; budovat a vybavovat integrovaná informační a školicí střediska využívající informační a komunikační technologie.

Hlavní opatření: III.2.1.2 Občanské vybavení a služby

Žadatelé: obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, zájmová sdružení právnických osob jsou-li jejich členy obce či svazky obcí, církve a jejich organizace

Výše dotace: 100 tis. Kč – 2 mil. Kč, maximální výše 90%

Fiche 6 Občanská vybavenost II

Fiche podporuje stejné aktivity jako fiche 5 Občanská vybavenost I, ovšem s tím rozdílem, že tato fiche tzv. zakládá veřejnou podporu. To znamená, že zaměření projektů realizovaných v rámci této fiche je komerčního charakteru. Z důvodu veřejné podpory je maximální výše dotace 60%.

Fiche 7 Kulturní dědictví

Popis: Fiche je zaměřena na obnovu a využití kulturního dědictví regionu. Cílem je zachovat a rozvíjet prvky kulturního dědictví pro uchování bohatství a rozmanitosti obcí a krajiny a pro zvýšení cestovního ruchu.

Hlavní opatření: III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Vedlejší opatření: III.3.1 Vzdělávání a informace

Žadatelé: obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, zájmová sdružení právnických osob jsou-li jejich členy obce či svazky obcí, církve a jejich organizace

Výše dotace: 50 tis. Kč – 1,5 mil. Kč, maximální výše 90%, de minimis

Fiche 8 Vzdělávání

Popis: Hlavním cílem je zajistit průběžné vzdělávání a informování fyzických a právnických osob, které zahajují nebo rozvíjejí podnikání či jiné působení v problematice diverzifikace činností nezemědělské povahy, zakládání a rozvoje mikropodniků, venkovského cestovního ruchu, obnovy a rozvoje vesnic, občanského vybavení a služeb a ochrany a rozvoje kulturního dědictví venkova.

Hlavní opatření: III.3.1 Vzdělávání a informace

Žadatelé: obce, svazky obcí, neziskové organizace s právní subjektivitou

Výše dotace: 20 – 500 tis. Kč, maximální výše 100%, de minimis

2.1.4 Počet aktualizací SPL, k jakému datu byl SPL aktualizován (pouze významné změny – změny Fichí, monitorovacích indikátorů, priorit, cílů), popis změn

a) Aktualizace SPL

Místní akční skupina a její členové k 31.12. 2010 neprovedli doposud žádnou aktualizaci SPL. Rozsáhlá aktualizace SPL je plánována po provedení evaluace stavu plnění strategického plánu ke konci roku 2010. Členové MAS si jsou vědomi důležitosti aktualizace svého strategického rozvojového dokumentu, a proto jeho aktualizace bude provedena po důkladně provedeném střednědobém hodnocení.

b) Aktualizace fichí

Jednotlivé fiche opatření, kterých má MAS celkem 8, zůstaly ve své podstatě zachovány, neboť veškerá hlavní opatření zůstala beze změny. Pokud došlo v rámci aktualizace fichí k nějakým změnám, tak se jednalo především o aktualizaci preferenčních kritérií na základě zkušeností získaných s hodnocením jednotlivých předložených projektových žádostí. Další úpravy byly provedeny na základě konzultace mezi členy MAS, ale i mezi potenciálními zájemci o dotaci.

Mezi významné změny Fichí lze zařadit:

- odstranění vedlejšího opatření 2 Využívání poradenských služeb u fiche č. 1 Konkurenceschopnost a vedlejšího opatření 1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy u fiche č. 2 Firmy a produkty ještě před podpisem Dohody na základě výzvy pracovníků CP SZIF v rámci provedené administrativní kontroly (neslučitelnost s Pravidly)
- aktualizaci fichí podle nových Pravidel, která vycházela ze změn Přílohy č. 9 Pravidel IV.1.1
- odstranění vedlejšího opatření 1 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství u fiche č. 1 Konkurenceschopnost na základě zkušeností s příjmem žádostí a aktualizace podmínek pro fiche, kdy díky vedlejšímu opatření mohli žadatelé požadovat pouze 40% dotace místo maximálně možné 60%
- odstranění vedlejšího opatření 2 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům u fiche č. 2 Firmy a produkty na základě zkušeností s příjmem žádostí a aktualizace podmínek pro fiche, kdy díky vedlejšímu opatření mohli žadatelé požadovat pouze 50% dotace místo maximálně možné 60%, ačkoliv zájem byl pouze o opatření zaměřené na zakládání a rozvoj mikropodniků

c) Ostatní provedené změny

Mezi ostatní provedené změny v rámci podaných Hlášení patří aktualizace členské základny, aktualizace složení Programového výboru, Výběrové komise a Revizní komise.

2.2 Předpokládaný rozpočet, skutečně čerpaný rozpočet

Místní akční skupina POHODA venkova doposud neaktualizovala finanční plán stanovený ve svém SPL, neboť doposud byla doba realizace příliš krátká na to, aby MAS mohla z příjmu žádostí zjistit relevantní údaje pro případnou změnu rozdělení finančních prostředků mezi fiche. Změnu finančního plánu hodlá MAS provést v rámci provedeného střednědobého hodnocení na základě zjištěných údajů.

Fiche	% z rozpočtu (dle plat. SPL)	% z rozpočtu (stav k 31.12. 2010)*	Podané žádosti		Schválené žádosti		Proplacené projekty**		Realiz. proj. (ks)
			ks	Kč	ks	Kč	ks	Kč	
Fiche 1 Konkurenceschopnost	10	10,26	3	2 455 598	3	2 455 598	1	814 000	2
Fiche 2 Firmy a produkty	15	6,26	5	3 346 134	2	1 500 000	1	750 000	1
Fiche 3 Cestovní ruch	5	2,06	2	493 230	2	493 230	0	0	2
Fiche 4 Infrastruktura	25	21,22	8	6 796 219	6	5 081 637	5	3 094 852	1
Fiche 5 Občanská vybavenost I	30	53,34	28	24 693 182	16	12 772 165	12	7 961 924	4
Fiche 6 Občanská vybavenost II	5	1,68	2	1 200 000	1	400 000	0	0	1
Fiche 7 Kulturní dědictví	5	5,18	2	1 241 057	2	1 241 057	0	0	2
Fiche 8 Vzdělávání	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	100	100	50	40 225 420	32	23 943 687	19	12 620 776	13

*% zaregistrovaných projektů z dané Fiche na SZIF

** V případě průběžného financování uveďte obě ŽoP jako 1 ks a součet proplacených prostředků. V případě, že k danému datu byla proplacena pouze průběžná žádost, uveďte projekt jako 1 ks a prostředky pouze za tuto jednu ŽoP, do poznámky dále uveďte, kolik projektů ještě nebylo dokončeno

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že procentuelní rozdělení alokace do jednotlivých fichí v rámci finančního plánu uvedeného v SPL se MAS z různých příčin příliš nedaří plnit. Prakticky pouze u dvou fichí (fiche 1 a fiche 7) je aktuální závazkování shodné s předpokládanými údaji. Příčin, které mají vliv na stávající rozdělení finančních prostředků do fichí, je hned několik.

Obecné příčiny:

- MAS ve svém SPL odhadovala přímé potřeby finančních prostředků na 100 mil. Kč, což by přineslo podporu rozpočtově větších projektů, ovšem ve skutečnosti MAS v období 2008-2013 obdrží pouze zlomek této částky, a proto budou podpořeny pouze malé projekty, které nemusí být pro žadatele tak zajímavé
- v začátku programu nepřipravenost žadatelů k dotační politice v území (např. chybělo stavební povolení, projektová dokumentace atd.)
- administrativní náročnost
- problémy s předfinancováním projektů (zejména u neziskových organizací)

Fiche 1 Konkurenceschopnost (plán v SPL 10%, míra plnění 10,26%)

V této fichi zaměřené na zemědělské podnikatele se MAS daří naplňovat finanční plán velmi dobře, ačkoliv předložených projektů do této oblasti příliš nebylo (pouze 3, všechny byly podpořeny). Důvodem nižšího zájmu je, že zemědělci mají největší zájem o mobilní stroje, což ale Pravidla doposud nedovolují. Dalším problémem je, že vhodní žadatelé často nemají na zpracování žádostí čas a

představuje to pro ně velkou administrativní náročnost. Nemluvě o tom, že většina z nich stárne a tudíž je pro ně složitější pracovat s počítačem a moderní technikou. MAS se snaží těmto žadatelům vycházet maximálně vstříc a je vždy nápomocna, ovšem ani to mnohdy nestačí.

Doporučení: ponechat či zvýšit alokaci na fichi pro zemědělské podnikatele, neboť od roku 2011 bude možné žádat na mobilní stroje a z tohoto důvodu MAS očekává zvýšený zájem o tuto oblast

Fiche 2 Firmy a produkty (plán v SPL 15%, míra plnění 6,26%)

Fiche č. 2 je zaměřená na podporu zakládání a rozvoje mikropodniků. Podle procentuelní míry plnění je zřejmé, že o tuto oblast není příliš zájem. Ve skutečnosti to ale tak jednoznačné není, neboť zájemců o dotaci se v předchozím období objevil dostatečný počet, ovšem časová vytíženost potenciálních žadatelů a administrativní náročnost většinu z nich odradila. Dalším důležitým faktorem byla i nedostatečná informovanost o možnosti získání podpory při startu programu, což se ale již nyní neplatí.

Doporučení: z důvodu zjištěného zvýšeného zájmu o rozvoj drobného podnikání doporučujeme ponechat alokaci pro tuto fichi ve výši 15%

Fiche 3 Cestovní ruch (plán v SPL 5%, míra plnění 2,06%)

V rámci fiche č. 3 byly na MAS předloženy pouze dvě žádosti o dotaci, ačkoliv v rámci dotazníkového šetření při tvorbě SPL byl o tuto oblast dostatečný zájem. Příčinou takřka minimálního počtu předložených projektů byla zásadní podmínka uvedená v Pravidlech, že nezemědělské podnikatelské subjekty mohly žádat pouze pokud činnost zahajují, nebo mají kratší než dvouletou historii v oblasti podnikání v cestovním ruchu.

Doporučení: ponechat alokaci ve stanovené výši 5%, MAS očekává zvýšený zájem o tuto oblast z důvodu zrušení dvouleté podmínky pro nezemědělské podnikatele od roku 2011

Fiche 4 Infrastruktura (plán v SPL 25%, míra plnění 21,22%)

V rámci této fiche bylo předloženo celkem 8 žádostí převážně zaměřených na budování obecní infrastruktury. O tuto oblast je mezi obcemi zájem, ovšem limitujícím faktorem je nedostatek finančních prostředků rozdělovaných MAS, neboť rekonstrukce komunikací či chodníků je dnes stotisícová záležitost.

Doporučení: i přes zájem z řady žadatelů snížit alokaci na 20%

Fiche 5 Občanská vybavenost I (plán v SPL 30%, míra plnění 53,34%)

Podle výše uvedené míry plnění je zcela zřejmé, že o tuto fichi je v území největší zájem, což ale není nic překvapivého. V této oblasti bylo předloženo celkem 28 žádostí, ze kterých bylo 16 doporučeno k podpoře. Velké procentuelní vyjádření pro tuto fichi je způsobené tím, že žadatelé z této oblasti (většinou obce) se umí v dotačních podmínkách mnohem lépe pohybovat než zemědělští a nezemědělské podnikatelé. Veřejnoprávní žadatelé mají na zpracování žádostí mnohem více času a někdy dokonce i přímo vyčleněnou osobu zodpovědnou za projekt.

Doporučení: díky velkému zájmu zvýšit alokaci na tuto fichi na 45%, v rámci preferenčních kritérií bodově zvýhodnit žadatele, kteří požadují menší finanční prostředky (např. požadovaná dotace do 200 tis. Kč)

Fiche 6 Občanská vybavenost II (plán v SPL 5%, míra plnění 1,68%)

V rámci této fiche mohou žadatelé předkládat projekty zaměřené na pořízení občanského vybavení v rámci projektů, které tzv. zakládají veřejnou podporu. Problematika veřejné podpory se stala jedním z velmi diskutovaných témat. Většina žadatelů směřuje své projekty mimo tuto oblast, což je i logické vzhledem k možnému zisku větší míry dotace u projektů nezakládajících veřejnou podporu. U každého projektu je velmi obtížné rozlišit, zda zakládá či nezakládá veřejnou podporu, což je ale dáno nejasností výkladu k této oblasti.

Doporučení: uvažovat o částečném či úplném přerušení vyhlášení této fiche, neboť od roku 2011 lze podpořit projekty v režimu „de minimis“. Tento režim podpory se doporučuje v případě, že se vyskytuje pochybnost, zda projekt zakládá či nezakládá veřejnou podporu, což je v drtivé většině případů.

Fiche 7 Kulturní dědictví (plán v SPL 5%, míra plnění 5,18%)

V této fichi je procentuelní plnění prakticky shodné s plněním uvedeným v SPL. Zájem o tuto oblast je v území větší, než naznačuje počet předložených žádostí (2 žádosti). U většiny zamýšlených projektových záměrů jsou kamenem úrazu nevyřešené vlastnické/nájemní vztahy, což brání většímu podání žádostí.

Doporučení: snížit alokaci na 4%, neboť problémem může být podmínka zavedená od roku 2011, že dotace může být poskytnuta pouze na investiční výdaje

Fiche 8 Vzdělávání (plán v SPL 5%, míra plnění 0%)

V této fichi nebyl doposud předložen ani jeden projektový záměr. Příčinou takového stavu je úzké zaměření dané Pravidly, kdy se vzdělávací kurzy mohou týkat pouze činností uvedených v ose III a zejména podmínka, že vzdělávanými subjekty by měly být pouze potenciální žadatelé z PRV.

Doporučení: snížit alokaci na 1%, v důsledku zjednodušení Pravidel od roku 2011 MAS očekává předložení projektových záměrů na vzdělávání

2.3 Alokace

V rámci přidělené alokace na příslušný kalendářní rok MAS vždy zodpovědně rozhoduje o rozdělení finančních prostředků určených na pokrytí režijních nákladů MAS a prostředků na podporu projektů v území. V rámci opatření IV.1.1 (režie MAS) MAS nevyužívá maximální možnou částku (max. 20% z přidělené částky), ale vždy se snaží co nejvíce ušetřit na režijních nákladech, aby mohly být projekty žadatelů podpořeny v co největší možné míře. Nejvíce (14% z celkové alokace) MAS čerpala na režijní náklady v 1. roce realizace SPL, kdy bylo nutné vybavit kancelář MAS. V dalších letech realizace MAS na režijní náklady využila vždy kolem 11% finančních prostředků z přidělené alokace.

Stav k 31.12. 2010	Celková alokace (Kč)	Alokace IV.1.2 (Kč)	Závazkováno IV.1.2 (Kč)	Proplaceno IV.1.2 (Kč)*
2008	7 397 065,-	6 317 065,-	6 317 065,-	5 547 427,-**
2009	9 932 553,-	8 782 553,-	8 376 622,-	6 323 349,-
2010	10 385 821,-	9 250 000,-	9 250 000,-	750 000,-
Celkem	27 715 439,-	24 349 618,-	23 943 687,-	12 620 776,-

*vztahováno na projekty zaregistrované v daném roce, některé projekty z období 2008-2010 se ještě realizují

**Rozdíl v proplacení a závazkování v roce 2008 – DPH u obcí

Od roku 2008 do 31.12. 2010 MAS vyhlásila celkem 5 výzev k předkládání žádostí o dotaci. Během těchto výzev žadatelé předložili celkem 50 žádostí, přičemž k podpoře bylo doporučeno 32 žádostí, což představuje více než 60-ti procentní úspěšnost. Z 32 podpořených projektů bylo k 31.12. 2010 19 projektů proplaceno, 13 projektů se ještě realizuje.

Rok 2008

V prvním roce realizace, ve kterém byla vyhlášena 1 výzva, byla MAS přidělena částka 7 397 065,- Kč. Z této částky byl 1 080 000,- Kč určen na režii MAS a částka 6 317 065,- Kč byla určena na podporu projektů v rámci opatření IV.1.2 a následnému závazkování CP SZIF. Ve skutečnosti MAS na režii využila 1 038 972,- Kč a všechny projekty podpořené v roce 2008 (celkem 10) byly proplaceny souhrnnou částkou 5 547 427,- Kč. Tento velký rozdíl mezi závazkovanou a následně proplacenou částkou způsobil situaci ohledně uznatelnosti DPH pro veřejnoprávní subjekty (obce, svazky obcí), neboť daň z přidané hodnoty se od 5. kola PRV stala pro veřejnoprávní subjekty neuznatelným nákladem. Obcím podpořeným v první výzvě nakonec bylo DPH proplaceno z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (zkráceně PGRLF), tedy jiného fondu, než ze kterého je čerpáno prostřednictvím opatření IV.1.2 a proto nelze tyto proplacené prostředky zahrnout do výše proplacené částky.

Rok 2009

V roce 2009, ve kterém MAS v rámci své alokace obdržela částku 9 932 553,- Kč, byly vyhlášeny dvě výzvy k předkládání žádostí o dotaci, prostřednictvím kterých byly k podpoře doporučeny projekty částkou 8 376 622,- Kč. Zbylých 405 931,- Kč z alokace určené na realizaci projektů nebylo využito, neboť náhradník (Město Nové Město nad Metují), kterému tato částka byla nabídnuta, požadoval dotaci ve výši 1,8 mil. Kč a za nabídnutou částku nebyl schopen svůj projekt zrealizovat. Z celkem deseti podpořených projektů jich 8 je proplaceno a 2 projekty se realizují. Na vlastní režii MAS vyčlenila částku ve výši 1,150 mil. Kč, ze které nakonec využila 1 143 886,- Kč.

Rok 2010

I v roce 2010, stejně jako v předchozím, MAS vyhlásila celkem dvě výzvy k předkládání žádostí o dotaci. Z celkové přidělené částky 10 385 821,- Kč MAS vyčlenila 9,250 mil. Kč na projekty. Touto částkou podpořila celkem 12 žádostí, ze kterých byla doposud pouze jediná proplacena. Zbylých 11

projektů se nachází ve fázi realizace. Na režii MAS vyčlenila částku ve výši 1 135 821,- Kč, ve skutečnosti čerpala 1 037 946,- Kč.

Veškeré finanční prostředky, které se podařilo místní akční skupině během dosavadní realizace strategického plánu našetřit, budou využity na základě úpravy Pravidel v dalších letech realizace. Rozdíly mezi závazkovanou a skutečně proplacenou částkou tvoří především úspory v rozpočtech jednotlivých podpořených projektů a úspory na režijních nákladech MAS.

2.4 Výzvy

Místní akční skupina POHODA venkova ve svém strategickém plánu počítala s tím, že v rámci každého opatření bude v jednom roce vyhlášena pouze jedna výzva. MAS dokonce uvažovala, že nemusí být v každém roce realizace vyhlášeny všechny fiche. Realita je ale nakonec zcela odlišná, neboť MAS se snaží reagovat na aktuální potřeby v regionu a na naplňování cílů uvedených v SPL, a i proto třeba byly některé fiche vyhlášeny dvakrát v jednom roce.

Kromě roku 2008, kdy z administrativních důvodů MAS vyhlásila pouze jednu výzvu, MAS každoročně vyhláší dvě výzvy, ve kterých je během roku otevřeno všech 8 oblastí podpory. První výzva v roce je vždy zaměřena převážně na zemědělské a nezemědělské podnikatele, zatímco druhá výzva je věnována převážně obcím a neziskovým organizacím (viz. tabulka níže).

Fiche	1.výzva (22.7.–22.9. 08)	2.výzva (27.3.–20.5. 09)	3.výzva (4.9. -30.9. 09)	4.výzva (15.12. 09-9.2. 10)	5.výzva (14.7.-21.9. 10)
1 Konkurenceschopnost	X	X		X	X
2 Firmy a produkty	X	X		X	X
3 Cestovní ruch		X		X	
4 Infrastruktura	X		X		X
5 Občanská vybavenost I	X		X		X
6 Občanská vybavenost II		X	X		X
7 Kulturní dědictví		X	X		X
8 Vzdělávání		X		X	

Označte křížky, které Fiche byly v dané výzvě vyhlášeny

Výzva č. 1/2008

Historicky první výzvu v rámci Osy IV Programu rozvoje venkova ČR MAS vyhlásila 22.7. 2008, sběr žádostí probíhal v kanceláři MAS od 1. do 22. září 2008. Programový výbor na svém zasedání rozhodl, že v této výzvě budou otevřena opatření, ve kterých jsou žadatelé připraveni, aby MAS měla jistotu, že alokované finanční prostředky bez větších problémů rozdělí mezi dostatek kvalitních projektů.

V rámci vyhlášené výzvy bylo na MAS předloženo celkem 17 žádostí o dotaci (1 do fiche č. 1 – byla vybrána, 3 do fiche č. 2, 5 žádostí do fiche č. 4 - vybrány byly 4 žádosti a 8 žádostí do fiche č. 5 – vybráno bylo 5 žádostí), přičemž 2 žádosti (z fiche č. 5) nebyly MAS přijaty, neboť předložená dokumentace neobsahovala všechny povinné přílohy, které obsahovat měla. Z tohoto důvodu tak bylo

hodnotiteli hodnoceno celkem 15 žádostí, ze kterých jich k podpoře bylo doporučeno 10. V rámci administrativní kontroly na RO SZIF v Hradci Králové byla z důvodu nesouladu s Pravidly ukončena administrace dvěma žádostem z fiche 2 Firmy a produkty (1 vybraný a 1 náhradní projekt), ačkoliv z CP SZIF v Praze během konzultací přišel na obě žádosti kladný posudek. Osloven tak byl další náhradník, který přistoupil na nabízenou dotaci, která byla nižší, než kterou původně požadoval.

Poř.	Fiche	Žadatel	Projekt	Dotace v Kč
1.	4	Obec Bystré v Orlických horách	Stavba chodníku u silnice III/3102 v obci Bystré v Orl. horách – 2. etapa stavby v roce 2009	468 661,-
2.	5	Obec Dobré	Úprava jeviště v Obecním domě v Dobrém	446 607,-
3.	5	Obec Olešnice v Orlických horách	Vybudování kombinovaného sportoviště pro efektivnější využívání volného času dětí a mládeže	112 500,-
4.	4	Obec Val	Na návsi ve Valu – 4. etapa: výstavba obecní studny, údržba prostranství, obnova zeleně	549 000,-
5.	5	Sbor dobrovolných hasičů Olešnice v Orlických horách	Teplé čistě, snadně, levně	493 955,-
6.	1	Miloš Valtera	Rekonstrukce a inovace chléva	814 000,-
7.	4	OBEC BAČETÍN	Chodník podél silnice II/309, III/3091	1 611 725,-
8.	5	Tělocvičná jednota Sokol Dobřany	Výměna střešní krytiny a zateplení stropu sálu budovy sokolovny v Dobřanech	363 579,-
9.	5	Obec Podbřezí	Generální rekonstrukce požární nádrže ve Lhotě Netřebě	707 038,-
10.	4	Městys Nový Hrádek	„Nechceme skákat přes kaluže“	750 00,-
CELKEM				6 317 065,-

Výzva č. 2/2009

V roce 2009 vyhlásila místní akční skupina dvě výzvy k předkládání žádostí o dotaci. V té první, kterou MAS vyhlásila 27.3. 2009, byly při příjmu žádostí (18.-20.5. 2009) v kanceláři předloženy pouze 2 projektové žádosti, a to i přesto, že vyhlášeno bylo celkem 6 fichí (fiche č. 1, 2, 3, 6, 7 a 8). Nepřípravenost žadatelů či záměr nespadaající do výkladu kódů způsobilých výdajů či Pravidel, to byly hlavní příčiny malého zájmu o tuto výzvu. Prostřednictvím žadatelů byl předložen 1 projekt do fiche č. 1 Konkurenceschopnost a 1 projekt do fiche č. 6 Občanská vybavenost II.

Dne 15.6. 2009 se Výběrová komise MAS na svém zasedání usnesla, že projekt, jehož předkladatelem byla Obec Olešnice v Orlických horách (fiche č. 6), z důvodu složitosti, rozporuplnosti a nejasnosti vlastnických/nájemních vztahů nedoporučí k podpoře, což následně na svém zasedání posvětil Programový výbor. V této výzvě tak byla podpořena pouze jedna žádost.

Poř.	Fiche	Žadatel	Projekt	Dotace v Kč
1.	1	Ing. Jiří Petr	Rekonstrukce porodny prasat	1 200 000,-
CELKEM				1 200 000,-

Výzva č. 3/2009

Ve druhé výzvě roku 2009, která byla vyhlášena 4.9. 2009, MAS otevřela celkem 4 oblasti podpory (fiche č. 4, 5, 6 a 7). Při příjmu žádostí, který probíhal 29. a 30.9. 2009, bylo předloženo celkem 11 žádostí o dotaci (1 do fiche č. 4 – byla podpořena, 9 do fiche č. 5 – 7 následně podpořeno, 1 do fiche č. 6 – byla podpořena). Výběrová komise na svém zasedání 19.10. 2009 podle výsledných bodových hodnot doporučila k podpoře celkem 9 žádostí, přičemž na posledního možného žadatele (Město Nové Město nad Metují) místo požadované dotace ve výši 1,8 mil. Kč zbývalo pouze 508 531,- Kč. Při konečném schvalování na CP SZIF Město Nové Město nad Metují na sníženou dotaci nepřistoupilo a tak byl podpořen 1. náhradník částkou 102 600,- Kč. Zbýlá částka ve výši 405 931,- Kč byla nabídnuta druhému náhradníkovi, který ale tyto finanční prostředky nepřijal a tak tato částka byla přesunuta do dalších let realizace SPL.

Poř.	Fiche	Žadatel	Projekt	Dotace v Kč
1.	5	Obec Podbřeží	Výstavba víceúčelového hřiště	1 798 110,-
2.	5	Obec Bačetín	Rekonstrukce ústředního vytápění MŠ Bačetín čp.86	412 038,-
3.	4	Město Opočno	Zahrada je hra	328 264,-
4.	5	TĚLOVÝCHOVNÁ JEDNOTA START OHNIŠOV	Sportuje celá obec	458 460,-
5.	5	Obec Ohnišov	Rekonstrukce požární nádrže	1 193 052,-
6.	6	o.s. "Lyžařský klub - Skiareál Olešnice"	„Hurá na trénink“ – Zvýšení kapacity zasněžovacího systému Skiareálu Olešnice v Orlických horách	400 000,-
7.	5	TĚLOVÝCHOVNÁ JEDNOTA DOBRUŠKA	Zavlažovací systém travnatých ploch a kurtů	1 083 122,-
8.	5	Sbor dobrovolných hasičů Olešnice v Orlických horách	Rekonstrukce garáží, příjezdových ploch a sušáku hadic	1 400 976,-
9.	5	Sbor dobrovolných hasičů Mělčany	Mobilní zázemí pro pořádané akce	102 600,-
CELKEM				7 176 622,-

Výzva č. 4/2010

V pořadí již čtvrtou výzvu MAS vyhlásila 15.12. 2009, příjem žádostí do 4 fichí (fiche č. 1, 2, 3 a 8) probíhal v kanceláři 8. a 9.2. 2010. V rámci této výzvy bylo na MAS předloženo celkem 5 žádostí o dotaci (1 do fiche č. 1, 2 do fiche č. 2 a 2 do fiche č. 3). Všechny žádosti úspěšně prošly administrativní kontrolou a kontrolu přijatelnosti, a jelikož požadované finanční prostředky byly menší, než alokace stanovená na tuto výzvu, byly následně 2.3. 2010 všechny žádosti doporučeny Výběrovou komisí a Programovým výborem k podpoře.

Poř.	Fiche	Žadatel	Projekt	Dotace v Kč
1.	3	Ondřej Žďárský	Vybavení půjčovny běžeckých lyží a dalších potřeb v areálu Cihalka v Olešnici v Orlických horách	193 230,-
2.	3	Mgr. Eva Skalická	Vybavení půjčovny a servisu lyží a snowboardů v novém areálu Rampušák v Olešnici v Orlických horách	300 000,-
3.	2	Zdeněk Fireš	Nákup technologie CNC obrábění kovů	750 000,-
4.	2	Marcela Petrová	Revitalizace zemědělského objektu na sklad a prodejnu nápojů	750 000,-
5.	1	D.K.E. Dobré s.r.o.	VÝMĚNA TECHNOLOGIE PRO VÝKRM BROJLERŮ NA FARMĚ V DOBRÉM	441 598,-
CELKEM				2 434 828,-

Výzva č. 5/2010

Druhou výzvu roku 2010 Místní akční skupina POHODA venkova vyhlásila 14.7. 2010. Žadatelé měli možnost ve dnech 20. a 21.9. 2010 předkládat své žádosti do 6 vyhlášených fichí (fiche č. 1, 2, 4, 5, 6 a 7). Předloženo bylo celkem 15 žádostí o dotaci (2 do fiche č. 4 – 1 podpořena, 11 do fiche č. 5 – 4 podpořeny a 2 do fiche č. 7 – obě podpořeny). Výběrová komise na své zasedání dne 19.10. 2010 podle výsledných bodových hodnot doporučila k podpoře 7 žádostí, přičemž Obec Česká Čermná přistoupila na navrhované snížení dotace z důvodu nedostatku finančních prostředků.

Poř.	Fiche	Žadatel	Projekt	Dotace v Kč
1.	7	Město Nové Město nad Metují	Muzejní informační stánek s expozicí v Novém Městě nad Metují	1 084 201,-
2.	7	Městys Nový Hrádek	Kulturní dědictví ctíme, památníky opravíme	156 856,-
3.	5	Obec Podbřezí	Rekonstrukce šatny, jídelny a výdejny jídel se zázeminím ZŠ v Podbřezí čp. 3	1 734 614,-
4.	5	Město Nové Město nad Metují	Stavba klubovny Spy	1 800 000,-
5.	5	Sbor dobrovolných hasičů Olešnice v Orlických horách	Rekonstrukce topného systému	220 914,-
6.	5	Obec Val	Obecní budovy Val č.p. 14 a Val č.p. 26, výměna oken a dveří	444 600,-
7.	4	Obec Česká Čermná	Do školy bezpečněji	1 373 987,-
CELKEM				6 815 172,-

3. METODICKÝ PŘÍSTUP

3.1 Zdroje údajů (sběr dat, dotazníky, rozhovory, kritéria pro výběr vzorků apod.)

Místní akční skupina POHODA venkova jako podklad pro vyhodnocování hodnotících otázek využívá evidenci dat vedenou pracovníky MAS, rozhovory se žadateli, příjemci dotace či členy MAS a dotazníkové šetření prováděné na území MAS v rámci zajištění zpětné vazby pro činnost místní akční skupiny.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

3.2 Hodnotící a monitorovací indikátory

Systém hodnocení a monitorování, včetně potřebných ukazatelů výstupů a výsledků, považuje MAS za jednu z nejvýznamnějších složek své vlastní práce. Proto místní akční skupina rozpracovala vlastní soustavu ukazatelů, kterou použila či používá:

- pro hodnocení vlastní činnosti na úrovni celé MAS (= hodnotící indikátory SPL),
- ve Ficích jednotlivých opatření (= monitorovací indikátory fichí),
- pro vytvoření systému průběžného monitoringu a hodnocení.

Cílové hodnoty hodnotících a monitorovacích indikátorů byly ve strategickém plánu Leader nastaveny s ohledem na maximální možnou podporu MAS a projektů předkládaných žadateli. To znamená, že MAS nejenže očekávala daleko větší finanční prostředky pro koncové žadatele, ale i širší pojetí Pravidel a větší benevolenci pro projektové záměry. Velmi úzké zaměření Programu rozvoje venkova ČR v rámci uznatelnosti výdajů, kde např. chybí podpora tzv. „měkkých akcí“, společně s menším objemem finančních prostředků zapříčinili to, že některá kritéria se nedaří plnit podle hodnot stanovených v SPL, ačkoliv tyto nastavené hodnoty vycházely z dat získaných z předloženého dotazníkového šetření při tvorbě strategického plánu.

3.2.1 Hodnotící indikátory SPL

Z níže uvedeného přehledu naplňování hodnotících indikátorů SPL lze usoudit, že některé indikátory dosáhly cílových hodnot již při střednědobém hodnocení, zatímco jiné indikátory na cílové hodnoty prozatím nedosáhly.

Monitorovací indikátor	Plánovaná hodnota dle původního SPL	Plánovaná hodnota dle platného SPL	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet partnerských projektů (alespoň 1 partner příjemce s výrazným podílem na přípravě a realizaci projektu)	5	5	11	220
Počet projektů zaměřených převážně či přednostně na mladé lidi do 30 let nebo na ženy nebo realizovaných těmito skupinami	11	11	13	118,18
Počet podniků se zavedenou novou technologií nebo inovovanými produkty	12	12	4	33,3
Počet strojů a technologických zařízení zakoupených nebo instalovaných pro zlepšení vzhledu obcí, služby občanům a zpracování obnovitelných zdrojů	28	28	10	35,71
Počet nově založených mikropodniků	5	5	2	40
Počet místních produktů nově certifikovaných značkou „ORLICKÉ HORY – originální produkt“	10	10	8	80
Počet projektů obcí realizovaných metodami komunitního plánování (s účastí veřejnosti)	5	5	9	180

Počet nových nebo rekonstruovaných objektů občanské vybavenosti a nově zavedených služeb v obci	12	12	11	91,67
Počet ukončených kurzů o rozsahu minim. 3 výukové dny pro účastníky z regionu	10	10	0	0
Počet podpořených projektů celkem	X	X	32	-

3.2.2 Monitorovací indikátory fichí

V rámci fichí jednotlivých opatření místní akční skupina stanovila ukazatele, které by měly indikovat pokrok v naplňování cílů opatření. MAS používá jak specifická kritéria, která charakterizují zvláštnosti každého opatření a odrážejí nejvíce ceněná preferenční kritéria při výběru projektů, tak nespécifická, která se mohou uplatnit ve více opatřeních. To jsou především ukazatele počtu partnerských projektů a počtu projektů se zapojením mladých lidí a žen, což odráží snahu MAS plně využít metodu LEADER.

Fiche 1 Konkurenceschopnost

V rámci fiche č. 1, která je primárně zaměřena na modernizaci zemědělských podniků v oblasti rostlinné a živočišné výroby, MAS stanovila dvě kritéria pro monitoring. Jak vyplývá z tabulky uvedené níže, plánovaný objem investic se již podařilo naplnit, zatímco počet podniků se zavedenou novou technologií nebo inovovanými produkty doposud na cílovou hodnotu nedosáhl.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Objem investic (v tis. Kč) do ochrany životního prostředí, ekologicky příznivých podnikatelských aktivit a údržby krajiny vč. vlastních prostředků příjemců	4 000	5 377.155	134,43
Počet podniků se zavedenou novou technologií nebo inovovanými produkty	5	2	40

Fiche 2 Firmy a produkty

Ve fichi č. 2 jsou v drtivé většině předkládány projekty na rozvoj drobných podniků v různých oblastech. Jak vyplývá z příložené tabulky, ani jeden ze sedmi monitorovacích indikátorů při střednědobém hodnocení nedosáhl požadované cílové hodnoty. Příčin, proč tomu tak ve skutečnosti je, je hned několik a patří mezi ně například:

- administrativní náročnost a nedostatek času na přípravu a realizaci projektu,
- úzké zaměření kódů způsobilých výdajů (nevhodné projektové záměry),
- problémy s předfinancováním projektů,
- dopad finanční krize na drobné podnikatele,
- nedostatek kvalitních projektových záměrů atd.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet partnerských projektů (alespoň 1 partner příjemce s výrazným podílem na přípravě a realizaci projektu)	2	0	0
Počet projektů zaměřených převážně či přednostně na mladé lidi do 30 let nebo na ženy nebo realizovaných těmito skupinami	3	0	0
Objem investic (v tis. Kč) do ochrany životního prostředí, ekologicky příznivých podnikatelských aktivit a údržby krajiny vč. vlastních prostředků příjemců	6 000	1 800.0	30
Počet podniků se zavedenou novou technologií nebo inovovanými produkty	7	1	14,29
Počet strojů a technologických zařízení zakoupených nebo instalovaných pro zlepšení vzhledu obcí, služby občanům a zpracování obnovitelných zdrojů energie	5	1	20
Počet nově založených mikropodniků	5	0	0
Počet místních produktů nově certifikovaných značkou „ORLICKÉ HORY – originální produkt“	10	8	80

Fiche 3 Cestovní ruch

Jelikož v této fichi zaměřené především na rozvoj ubytování a komerčních prostor pro sport byly k 31.12. 2010 předloženy pouze dvě projektové žádosti, nedosáhl ani jeden ze tří monitorovacích indikátorů své cílové hodnoty. Limitujícím faktorem v této fichi se stala především podmínka pro nezemědělské podnikatele, kteří mohli zažádat o dotaci pouze v případě, že činnost zahajují, nebo mají kratší než dvouletou historii v oblasti podnikání v cestovním ruchu.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet strojů a technologických zařízení zakoupených nebo instalovaných pro zlepšení vzhledu obcí, služby občanům a zpracování obnovitelných zdrojů energie	5	1	20
Počet nově vybudovaných nebo rekonstruovaných objektů určených cestovnímu ruchu	3	0	0
Počet nových lůžek v ubytovacích zařízeních	12	0	0

Fiche 4 Infrastruktura

V rámci této fiche předkládají své žádosti především obce z regionu. Nejčastějším předkládaným projektovým záměrem se stalo vybudování přístupových či zpevněných ploch pro chodce a pěší (chodníky). Jeden z indikátorů již dosáhl své cílové hodnoty, zbylé dva prozatím ne.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet strojů a technologických zařízení zakoupených nebo instalovaných pro zlepšení vzhledu obcí, služby občanům a zpracování obnovitelných zdrojů energie	6	1	16,67
Počet projektů obcí realizovaných metodami komunitního plánování (s účastí veřejnosti)	1	2	200
Počet km nových nebo rekonstruovaných komunikací (včetně chodníků)	2	1,5417	77,085

Fiche 5 Občanská vybavenost I

Není žádným překvapením, že ve fichi č. 5, ve které je nejvíce předložených i podpořených žádostí o dotaci, již tři monitorovací indikátory ze čtyř dosáhly při střednědobém hodnocení na své stanovené cílové hodnoty. Velký zájem o tuto oblast tak má odezvu v naplňování indikátorů a cílů stanovených ve strategickém plánu.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet partnerských projektů (alespoň 1 partner příjemce s výrazným podílem na přípravě a realizaci projektů)	1	7	700
Počet strojů a technologických zařízení zakoupených nebo instalovaných pro zlepšení vzhledu obcí, služby občanům a zpracování obnovitelných zdrojů energie	10	5	50
Počet projektů obcí realizovaných metodami komunitního plánování (s účastí veřejnosti)	4	7	175
Počet nových nebo rekonstruovaných objektů občanské vybavenosti a nově zavedených služeb v obci	9	10	111,11

Fiche 6 Občanská vybavenost II

Ve fichi č. 6, která se od fiche č. 5 liší pouze tím, že projekty předkládané zde tzv. zakládají veřejnou podporu, není žadateli příliš vyhledávána. Hlavní příčinou je maximální možná výše dotace, která je ve fichi č. 5 mnohem vyšší než zde. Proto tedy žadatelé raději deklarují, že jejich projekt je ve veřejném zájmu a svoji žádost předloží ve fichi č. 5. Jelikož ve fichi č. 6 byl předložen a zároveň podpořen pouze jediný projekt, není nic překvapujícího, že dva ze tří monitorovacích indikátorů při střednědobém hodnocení nedosáhly na své cílové hodnoty. Jelikož předložený projekt byl „partnerský“, dosáhl tento indikátor na svoji cílovou hodnotu již nyní.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet partnerských projektů (alespoň 1 partner příjemce s výrazným podílem na přípravě a realizaci projektů)	1	1	100
Počet strojů a technologických zařízení zakoupených nebo instalovaných pro zlepšení vzhledu obcí, služby občanům a zpracování obnovitelných zdrojů energie	10	3	30
Počet nových nebo rekonstruovaných objektů občanské vybavenosti a nově zavedených služeb v obci	9	0	0

Fiche 7 Kulturní dědictví

V rámci této fiche byly předloženy pouze dvě žádosti o dotaci, které byly následně doporučený k podpoře. I takto malý počet podpořených projektů ale postačil na to, aby již při střednědobém hodnocení plnění strategického plánu dosáhly dva ze tří monitorovacích indikátorů svých předem stanovených cílových hodnot.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet partnerských projektů (alespoň 1 partner příjemce s výrazným podílem na přípravě a realizaci projektu)	1	1	100
Počet projektů zaměřených převážně či přednostně na mladé lidi do 30 let nebo na ženy nebo realizovaných těmito skupinami	3	0	0
Počet nově vybudovaných nebo rekonstruovaných objektů určených cestovnímu ruchu	1	1	100

Fiche 8 Vzdělávání

Jelikož v této fici doposud nebyla předložena ani jedna projektová žádost, je logické, že všechny monitorovací indikátory vztahující se k tomuto opatření při střednědobém hodnocení dosáhly nulových hodnot.

Kritéria pro monitoring a hodnocení stanovená MAS	Plánovaná hodnota	Stav plnění k 31.12. 2010	% dosažení cílové hodnoty
Počet projektů zaměřených převážně či přednostně na mladé lidi do 30 let nebo na ženy nebo realizovaných těmito skupinami	5	0	0
Počet ukončených kurzů o rozsahu minim. 3 výukové dny pro účastníky z regionu	10	0	0

3.3 Hodnotící otázky

Hodnotící otázky, ať již povinné či zvolené ze strany MAS, by měly pokrývat veškerou činnost místní akční skupiny spojenou s realizací strategického plánu Leader „Krok za krokem s POHODOU venkovem“. Ze získaných odpovědí na tyto otázky by místní akční skupina měla získat poznatky nejen k samotné realizaci SPL, ale především podklady pro nezbytnou a žádoucí aktualizaci strategického plánu.

3.3.1 Povinné hodnotící otázky:

Hodnotící otázky, které byly ze strany Ministerstva zemědělství označeny jako povinné, ve své podstatě odráží základní myšlenky a principy metody LEADER a dopad povinných preferenčních kritérií uvedených v jednotlivých fichích.

Povinné hodnotící otázky jsou následující:

- a) *Do jaké míry napomohla podpora k dalším pracovním příležitostem ve vašem regionu?*
- b) *Do jaké míry napomohla podpora k zavádění víceodvětvových přístupů ve vašem regionu?*
- c) *Do jaké míry napomohla podpora k zavádění inovačních přístupů ve vašem regionu?*
- d) *Napomohla podpora k většímu zapojení mladých lidí do dění v regionu?*
- e) *Napomohla podpora k většímu zapojení žen do dění v regionu?*

3.3.2 Zvolené hodnotící otázky:

Další hodnotící otázky, které si k hodnocení zvolila sama místní akční skupina, byly vybrány na základě každodenního kontaktu se členy MAS, žadateli a příjemci dotace, ale i na základě zvolených preferenčních kritérií ve fichích.

MAS vybrané hodnotící otázky se týkají několika různých oblastí a jsou následující:

3.3.2.1 Preferenční kritéria stanovená MAS

- a) *Jsou finanční prostředky určené na realizaci projektů vynaloženy efektivně? (preferenční kritérium Přiměřenost rozpočtu)*
- b) *Začaly subjekty z území působnosti MAS více spolupracovat na principu vzájemného partnerství? (preferenční kritérium Partnerský projekt)*
- c) *Podílí se veřejnost na návrhu a přípravě projektových záměrů? (preferenční kritérium Komunitní plánování)*

3.3.2.2 Spolupráce s žadateli a příjemci dotace

- a) *Jsou informační semináře a poskytované individuální konzultace pro žadatele z pohledu kvality a kvantity dostatečné?*
- b) *Mají uspořádané semináře vliv na úspěšnou administraci projektů jednotlivých žadatelů?*
- c) *Daří se v rámci prováděných kontrol odstraňovat případné nedostatky a dobře tak připravit žadatele na vyúčtování a proplacení projektů?*
- d) *Zvýšila se během dosavadní realizace SPL schopnost žadatelů realizovat projekty po administrativní stránce?*

3.3.2.3 Dopad realizace SPL a projektů

- a) *Je podpora v rámci SPL rovnoměrně rozložena do celého území působnosti MAS?*
- b) *Dosahují podpořené projekty dopadů a dlouhodobých přínosů uvedených v strategickém plánu?*

3.3.2.4 Činnost kanceláře MAS

- a) *Jsou režijní výdaje na chod místní akční skupiny vynakládány smysluplně, účelně a efektivně?*
- b) *Jsou dodržovány nastavené administrativní a organizační postupy uvedené v SPL?*

3.4 Způsob, jak budou zodpovídány hodnotící otázky

Jednotlivé hodnotící otázky budou nejprve obsahovat analýzu důležitých dat či relevantních ukazatelů. Analýza vychází z evidence dat vedené pracovníky MAS, rozhovorů se žadateli, příjemci dotace či členy MAS a dotazníkového šetření prováděného na území MAS v rámci zajištění zpětné vazby pro činnost místní akční skupiny. Následně na základě těchto získaných údajů a dat budou vytvořeny odpovědi na příslušné hodnotící otázky.

4. ODPOVĚDI NA HODNOTÍCÍ OTÁZKY

Tato kapitola střednědobého hodnocení strategického plánu je věnována odpovědím na povinné a nepovinné hodnotící otázky, které místní akční skupina považuje za důležité. Odpovědi na jednotlivé hodnotící otázky nejprve obsahují stručnou analýzu dat, ze které jsou následně odvozeny dílčí odpovědi.

4.1 Do jaké míry napomohla podpora k dalším pracovním příležitostem ve vašem regionu?

4.1.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Při realizaci SPL naplno propukla finanční krize, která zasáhla i území MAS. Míra nezaměstnanosti v prosinci 2007 byla v okrese Rychnov nad Kněžnou 2,9% a v okrese Náchod 4,2%, zatímco v prosinci roku 2010 míra nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou činila 7,2% a v okrese Náchod 8,7%, což představuje více než čtyřprocentní růst míry nezaměstnanosti v obou okresech z území MAS ve sledovaném období.

Těžká doba zapříčinila, že se do úpadku dostalo několik tradičních firem, které byly nuceny snižovat své náklady propouštěním zaměstnanců. Krize ztížila rozvoj drobného podnikání, neboť v těchto složitých podmínkách není snadné rozvíjet stávající či dokonce zakládat nový mikropodnik.

Z těchto objektivních důvodů v rámci předložených projektů nebylo vytvořeno ani jedno nové pracovní místo. Projekty z podnikatelského prostředí byly zaměřeny na rozvoj či udržení stávající pozice mikropodniků, neboť mnoho z nich balancovalo na hraně přežití.

4.1.2 Odpověď na hodnotící otázku

Jelikož zájem o podporu podnikatelských aktivit nebyl z různých příčin takový, jaký MAS očekávala, dá se konstatovat, že podpora v rámci místní akční skupiny nemá na tvorbu pracovních míst takový vliv, jak se předpokládalo v SPL. V rámci podpořených projektů byla spíše upevněna pozice stávajících pracovních míst, což je i logické vzhledem k vzniklé situaci. Podpora stávajících pracovních míst má vliv na udržení míry nezaměstnanosti v regionu na únosné mezi.

4.2 Do jaké míry napomohla podpora k zavádění víceodvětvových přístupů ve vašem regionu?

4.2.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Jak je uvedeno v SPL, místní akční skupině záleží na tom, aby v obcích a celém regionu spolupracovaly subjekty z různých sektorů prostřednictvím tzv. mezisektorové spolupráce. Na tom je ostatně založeno i fungování celé MAS.

Z celkového počtu 32 podpořených projektů jich celkem 9 bylo bodově zvýhodněno za tzv. zavádění víceodvětvových přístupů. Mezi nejčastější formy spolupráce patří využití vzájemného vztahu mezi obcí a neziskovou organizací či mezi obcí a podnikatelským subjektem. Předloženy ale byly i projekty založené na spolupráci mezi neziskovou organizací a podnikatelem.

Hojně se vyskytují projekty, ve kterých obec získá dotaci na podporu občanského vybavení, o které následně pečuje nezisková organizace. Občas se objeví projekt, v rámci kterého si podnikatel hodlá pořídit nějaký stroj (např. štěpkovač, sněžná fréza), kterým následně pomáhá obci obhospodařovat její katastr.

4.2.2 Odpověď na hodnotící otázku

Podpora v rámci místní akční skupiny má dle předložených projektů pozitivní vliv na zavádění víceodvětvových přístupů v regionu. K tomu napomáhá i samotná činnost místní akční skupiny, v rámci které se poznávají subjekty ze všech tří sektorů. Členové a partneři MAS mezi sebou diskutují o svých problémech a z těchto debat občas vzniknou partnerství, která se týkají každodenních aktivit zúčastněných subjektů. Dá se říci, že obyvatelé z území se díky zavedení leaderovských principů naučili vzájemně spolupracovat.

4.3 Do jaké míry napomohla podpora k zavádění inovačních přístupů ve vašem regionu?

4.3.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Inovace je velmi důležitý pojem, který je jedním z principů metody LEADER a tedy i celé činnosti MAS. Z tohoto důvodu místní akční skupina zvýhodňuje žadatele, kteří předkládají projekty obsahující inovační prvky.

Celkem 22 projektů z celkových 32 podpořených získalo alespoň částečné bodové hodnocení za využití nových či dosud nepoužívaných aktivit a postupů (unikátní, dosud neexistující či nové v rámci činnosti subjektu nebo regionu), což místní akční skupina považuje za prvky inovace.

4.3.2 Odpověď na hodnotící otázku

Takřka 70% z podpořených projektů obsahuje ve své podstatě prvky inovace. To svědčí o tom, že podpořené projekty ve velké míře přináší do regionu něco nového, což má pozitivní dopad na atraktivnost celého území, které díky zavedení inovačních prvků dostalo možnost rozvíjet se. Místní akční skupina sledává inovační prvky v podpořených projektech velmi atraktivními, a i proto jsou projekty obsahující inovační prvky velmi ceněné.

4.4 Napomohla podpora k většímu zapojení mladých lidí do dění v regionu?

4.4.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Kritérium zapojení mladých lidí do dění v regionu je velmi obtížně hodnotitelné, neboť prakticky u každého projektu se dá nějakým způsobem zdůvodnit dopad výsledků projektu na mladé lidi do 30-ti let. Z tohoto důvodu hodnotitelé bodově zvýhodňují pouze projekty, u kterých je dopad na tuto věkovou skupinu zcela jasný či dobře zdůvodněný.

I tak má celkem 19 podpořených projektů svými výsledky dopad na mladé lidi, což MAS považuje za přínosné. Nejvíce projektů zaměřených na mladé lidi je zaměřeno na aktivní trávení volného času, jedná se např. o vybudování dětského hřiště v Olešnici v Orlických horách, vybudování víceúčelového hřiště v Podbřezí či vybudování zavlažovacího systému na sportovištích v Dobrušce a Ohnišově.

4.4.2 Odpověď na hodnotící otázku

Kolem 60-ti procent projektů má ve výsledku dopad na mladé lidi do 30-ti let, kteří díky realizaci těchto záměrů ve většině případů získali či získají lepší podmínky pro své volnočasové aktivity a pro aktivní trávení volného času, což je v dobách počítačů a internetu velmi pozitivní.

O něco obtížnější je to se zapojením mladých lidí do činnosti v regionu, o čemž svědčí i struktura členů MAS, neboť k 31.12. 2010 MAS POHODA venkova nemá ani jednoho člena mladšího 30-ti let. V každé obci z území se sice nachází aktivní spolky, ve kterých se angažují mladí lidé, kteří ale nemají dostatek volného času a zkušeností, aby se mohli aktivně podílet na činnosti místní akční skupiny.

Podpora tedy částečně napomohla k zapojení mladých lidí díky realizaci několika projektů, ovšem aktivní zapojení do dění v území je individuální podle různých obcí a podle stavu fungování jednotlivých neziskových organizací, které převážně sdružují tyto osoby.

4.5 Napomohla podpora k většímu zapojení žen do dění v regionu?

4.5.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Stejně jako dopad projektu na mladé lidi, i dopad projektu na ženy je velmi těžko měřitelný či hodnotitelný. I proto je pouze 8 projektů z 32 podpořených, které získaly plný bodový počet za toto preferenční kritérium. Bohužel ani jeden projekt doposud podpořený v rámci výzev MAS nebyl vyloženě zaměřený na činnost žen, ačkoliv spolupráce mezi místní akční skupinou a spolky sdružujícími ženy (kluby žen) z různých obcí je dobrá. Mezi 30 členy MAS jsou k 31.12. 2010 čtyři ženy.

Projekty zvýhodněné tímto hodnotícím kritériem jsou převážně spjaty s vytvořením občanské vybavenosti sloužící dětem a mládeži. Na vybudovaných místech tak mohou maminky se svými ratolestmi trávit volný čas či se scházet se svými kamarádkami.

4.5.2 Odpověď na hodnotící otázku

Ačkoliv pouze čtvrtina podpořených projektů je jednoznačně zaměřena na ženy, lze zodpovědně říci, že podpora napomohla k většímu zapojení žen do dění v regionu. Důkazem toho je spolupráce místní akční skupiny s různými neziskovými organizacemi, ve kterých jsou sdruženy i ženy. S těmito organizacemi MAS spolupracuje při různých akcích (dětský den, Divadelní POHODA fest-i-VAL atd.), přičemž hybateli dění jsou právě ženy.

4.6 Jsou finanční prostředky určené na realizaci projektů vynaloženy efektivně? (preferenční kritérium Přiměřenost rozpočtu)

4.6.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

O tom, zda finanční prostředky na realizaci jednotlivých projektů jsou vynaloženy efektivně, svědčí preferenční kritérium, ve kterém se hodnotí přiměřenost rozpočtu. Celkem 26 projektů z 32 obdrželo body za přiměřenost výdajů uvedených v příloženém položkovém rozpočtu. To svědčí o tom, že žadatelé ke svým žádostem přistupují zodpovědně a nesnaží se pouze „utratit“ dotační peníze.

4.6.2 Odpověď na hodnotící otázku

Jelikož více než 81% projektů prokázalo přiměřenost rozpočtu, je evidentní, že finanční prostředky určené na realizaci jednotlivých projektů jsou vynakládány efektivně, neboť položky rozpočtu nejsou v drtivé většině případů zásadně nadhodnoceny podle cen v místě a čase obvyklých.

4.7 Začaly subjekty z území působnosti MAS více spolupracovat na principu vzájemného partnerství? (preferenční kritérium Partnerský projekt)

4.7.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Preferenční kritérium, které zohledňuje vzájemné partnerství, má mnoho společných znaků se zaváděním víceodvětvových přístupů v regionu, ovšem na rozdíl od něj je toto kritérium využíváno pouze u fichí č. 2, 3, 5, 6, 7 a 8. Celkem 18 projektů bylo hodnotiteli označeno za projekty obsahující prvky vzájemného partnerství, přičemž u 11 projektů bylo partnerství na vysoké úrovni.

Kromě partnerské spolupráce uvedené v hodnocených projektech se díky větší informovanosti a vzájemnému poznávání prostřednictvím akcí MAS podařilo vytvořit součinnost mezi subjekty, která má různé formy. Např. sbor dobrovolných hasičů v jedné obci vlastní party stan, který půjčí neziskové organizaci pořádající kulturní akci v jiné obci území, která zase pomůže sboru s pořádáním okrskové soutěže.

4.7.2 Odpověď na hodnotící otázku

Dá se říci, že díky činnosti místní akční skupiny subjekty z území začaly více spolupracovat na principu vzájemného partnerství. O tom svědčí nejen to, že více než 56% projektů obdrželo body za příslušné

preferenční kritérium, ale i to, že v území začaly mnohem častěji vznikat sportovní, kulturní či společenské akce, které spolupořádají různé subjekty.

4.8 Podílí se veřejnost na návrhu a přípravě projektových záměrů? (preferenční kritérium Komunitní plánování)

4.8.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Princip komunitního plánování považuje místní akční skupina za velmi důležitý indikátor dění v území, neboť projekty, které obsahují prvky zapojení veřejnosti, jsou pro celé území mnohem přínosnější, než projekty, na kterých se veřejnost nepodílí.

Celkem 14 projektů obsahuje prvky komunitního plánování, přičemž u 11 projektů je žadatelem obec (z toho 9 obsahuje výrazné prvky komunitního plánování) a u 3 projektů je žadatelem nezisková organizace.

4.8.2 Odpověď na hodnotící otázku

Místní akční skupina POHODA venkova během pěti výzev podpořila celkem 22 projektů z fichí č. 4 a 5, tedy z fichí, u kterých jsou udělovány body za zapojení veřejnosti. Z toho jich 14 obsahovalo prvky komunitního plánování, což představuje více než 60-ti procentní podporu projektů s účastí veřejnosti.

Z těchto údajů vyplývá, že veřejnost se na návrhu a přípravě projektů podílí ve velké míře a to zejména u projektů, jejichž předkladatelem je územní samosprávný celek. To MAS považuje za velmi přínosné, neboť během dosavadní realizace SPL se obce naučily zapojovat obyvatele do projektových záměrů, což nebylo u všech samozřejmé.

4.9 Jsou informační semináře a poskytované individuální konzultace pro žadatele z pohledu kvality a kvantity dostatečné?

4.9.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Při realizaci strategického plánu místní akční skupina využívá různé formy konzultací a informování a to ať už pro žadatele či přímo příjemce dotace. Informační semináře pro žadatele (celkem 5) MAS pořádá vždy při příležitosti vyhlášení výzvy k předkládání žádostí o dotaci, zatímco seminář pro příjemce dotace (celkem 4) místní akční skupina pořádá po schválení výběrů projektů CP SZIF. Většina žádostí je ale konzultována v rámci možností individuálně, čehož žadatelé velmi využívají.

Z údajů zjištěných z dotazníkového šetření je dosavadní systém informačních seminářů pro žadatele a příjemce dotace dostatečný. Jako jednoznačně pozitivní vidí žadatelé možnost sjednat si individuální konzultaci, na kterých jsou řešeny jejich konkrétní případy.

4.9.2 Odpověď na hodnotící otázku

Podle dotazníkového šetření je nastolený systém seminářů a poskytování konzultací postačující, o čemž je přesvědčena drtivá většina respondentů. Je pravda, že zájem o informační semináře by mohl být větší, ovšem to nahrazují individuální konzultace. Spokojenost dotazované osoby vyjádřily i s kvalitou poskytovaných informací, přičemž za největší problém označily zařazení projektu do kódů způsobilých výdajů.

4.10 Mají uspořádané semináře vliv na úspěšnou administraci projektů jednotlivých žadatelů?

4.10.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Místní akční skupina se snaží, aby příjemci dotace, kteří byli MAS a následně CP SZIF vybráni k podpoře v rámci vyhlášených výzev, měli co nejvíce informací potřebných k úspěšné administraci svých projektů. Proto jak již bylo uvedeno výše, pracovníci MAS pořádají informační semináře a poskytují individuální konzultace. Jelikož semináře jsou určeny již pro vybrané příjemce, je na nich větší prostor pro řešení specifických problémů, což účastníci seminářů vnímají velmi kladně.

Informačního semináře pro žadatele vybrané ve výzvě č. 1/2008 se zúčastnilo 7 zástupců z 10 vybraných, pro jediného žadatele vybraného ve výzvě č. 2/2009 byly poskytnuty individuální konzultace. Ve výzvě č. 3/2009 MAS doporučila k podpoře 9 žadatelů, z toho jich šest absolvovalo informační seminář. Ve výzvě č. 4/2010 bylo podpořeno 5 žadatelů a všichni se zúčastnili uspořádaného semináře. Pro žadatele podpořené z výzvy č. 5/2010 MAS doposud seminář nepořádala.

4.10.2 Odpověď na hodnotící otázku

Podle zkušeností získaných při realizaci SPL a ohlasů od účastníků mají uspořádané semináře jednoznačně pozitivní vliv na úspěšnou administraci projektů jednotlivých žadatelů. Dle vyjádření pracovníků MAS je velký rozdíl v komunikaci mezi příjemci dotace, kteří absolvovali seminář a kteří se semináře nezúčastnili. Absolventi seminářů pro příjemce dotace mají mnohem větší přehled o poskytnuté dotaci a o podmínkách, které musí být dodrženy, což v důsledku znamená větší úspěšnost a menší chybovost při administraci svých projektů.

4.11 Daří se v rámci prováděných kontrol odstraňovat případné nedostatky a dobře tak připravit žadatele na vyúčtování a proplacení projektů?

4.11.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Vedle pořádání seminářů a poskytování konzultací pracovníci místní akční skupiny provádějí fyzické kontroly příslušných míst, kde jsou jednotlivé projekty realizovány. Tyto kontroly probíhají minimálně dvakrát ročně a slouží k ověření údajů uvedených v projektové žádosti. Kromě toho před podáním žádosti o proplacení MAS kontroluje výsledky projektu podle předloženého záměru a v případě zjištěného rozporu žadateli doporučí nápravu.

V několika případech místní akční skupina prostřednictvím fyzické kontroly odhalila nesrovnalosti s projektem, které by následně mohly žadateli způsobit potíže při kontrole prováděné pracovníky RO SZIF. Zjištěné nesrovnalosti se podařilo odstranit včas díky podaným Hlášením o změnách.

4.11.2 Odpověď na hodnotící otázku

Místní akční skupinou nastavený kontrolní mechanismus pomáhá žadatelům odstraňovat nedostatky při realizaci jejich projektových záměrů, což si jak žadatelé, tak samotná MAS již ověřili v praxi. V obci Bačetín byla např. při kontrole skutečného stavu se stavem uvedeným v projektu zjištěna nesrovnalost s délkou budovaného chodníku, což se podařilo napravit změnovým hlášením. U projektu

zemědělského podnikatele p. Miloše Valtery zase kontrola přišla na zahrnutí nezpůsobilého výdaje (mobilní nakladač) do projektu, ačkoliv projekt v takovémto znění úspěšně prošel administrativní kontrolou na RO SZIF v Hradci Králové. Díky součinnosti s žadatelem se podařilo celou záležitost úspěšně vyřešit a výdaje určené na mobilní nakladač byly využity na další provedené stavební práce.

To jsou jen dva příklady z mnoha, kdy se díky prováděným kontrolám podařilo předejít problémům, které by následně jistě nastaly v rámci kontroly prováděné před proplacením projektu kontrolory z RO SZIF v Hradci Králové.

4.12 Zvýšila se během dosavadní realizace SPL schopnost žadatelů realizovat projekty po administrativní stránce?

4.12.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Schopnost žadatelů realizovat projekty po administrativní stránce v roce 2008, kdy MAS vyhlásila první výzvu k předkládání žádostí o dotaci, nebyla příliš dobrá. Díky realizaci projektů z programu Leader ČR 2006 sice žadatelé měli určité povědomí o dotačních podmínkách, ovšem ty byly v rámci Programu rozvoje venkova ČR zcela nové a zásadní.

Z toho důvodu v začátcích realizace SPL věnovala místní akční skupina velkou péči vzdělávání a informování potenciálních žadatelů, ale i pracovníků MAS. V rámci první výzvy proběhlo ve spolupráci s TIMOU Liberec pět školení, na kterých byli zájemci z území seznamováni s podmínkami získání dotace prostřednictvím opatření IV.1.2. To se ukázalo jako velmi přínosné, neboť žadatelé získané poznatky zúročili během následujících let.

4.12.2 Odpověď na hodnotící otázku

Díky nastavenému systému vzdělávání a informování během sledovaného období vzrostla schopnost žadatelů realizovat své projekty. To dokazuje klesající počet poskytnutých konzultací vztahujících se k administrativní realizaci projektů. Dnes již žadatelé vědí, že veškeré změny oproti předložené žádosti by měly být konzultovány a následně hlášeny prostřednictvím formulářů, což v prvním roce realizace nebylo samozřejmé. Dalším důkazem je i počet předložených projektů u zemědělských a nezemědělských podnikatelů, kterým se podařilo překonat administrativní bariéru.

4.13 Je podpora v rámci SPL rovnoměrně rozložena do celého území působnosti MAS?

4.13.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Během pěti uskutečněných výzev místní akční skupina podpořila 32 projektů, které byly, jsou či budou realizovány na území 15 obcí regionu. V horské části území bylo k podpoře vybráno 10 projektů (7 v Olešnici v Orlických horách, 2 na Novém Hrádku a 1 v České Čermné), v podhorské části 9 projektů (2 v Bačetíně, Dobrém a Ohnišově, 1 v Bystrém, Dobřanech a Slavoňově) a v mírně zvlněné části 13 projektů (4 v Podbězí, 2 v Dobrušce, Opočně, Novém Městě nad Metují a ve Valu, 1 v Pohoří).

4.13.2 Odpověď na hodnotící otázku

Z výše uvedeného přehledu udělených podpor je vidět, že v každé ze tří částí regionu je podpořeno alespoň 9 projektů, což značí jakési rovnoměrné rozložení. Při detailnějším prostudování můžeme zjistit, že v horské části jasně dominuje Olešnice v Orlických horách se sedmi projekty, zatímco v mírně zvlněné části vede Podbřezí se čtyřmi projekty. V podhorské části je rozložení přeci jen rozmanitější a pestřejší.

Rozhodujícím faktorem vedle kvality předloženého záměru je komunitní život v obci. Pokud je obec aktivní, spolupracuje a komunikuje s občany a na životě v obci se podílí různé spolky a sdružení, která mají podporu územních samosprávných celků, jsou tyto obce a různí žadatelé z nich úspěšnější i v předkládání žádostí, což potvrzují i úspěchy projektů z Podbřezí a Olešnice v Orlických horách.

4.14 Dosahují podpořené projekty dopadů a dlouhodobých přínosů uvedených v strategickém plánu?

4.14.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Místní akční skupina POHODA venkova ve svém strategickém plánu na základě provedené SWOT analýzy vytyčila čtyři hlavní cíle, kterých by v rámci realizace chtěla dosáhnout (podrobněji viz. kapitola 2.1.2 Popis cílů).

Cíl A - Rozvíjet v obcích občanskou vybavenost a služby: z celkového počtu 32 podpořených projektů jich během sledovaného období je celkem 24 zaměřeno na rozvoj občanské vybavenosti a na vytváření podmínek pro to, aby v obcích lidé trvale mohli a chtěli žít.

Cíl B – V regionu podporovat zemědělské a nezemědělské podnikání (výrobu i služby): během pěti vyhlášených výzev byly podpořeny 3 projekty zaměřené na podporu podnikání v zemědělství a 4 projekty na podporu rozvoje nezemědělského podnikání.

Cíl C – Pečovat o přírodní a kulturní dědictví regionu: v rámci vyhlášených výzev byly podpořeny 2 projekty, jejichž náplní je péče o kulturní dědictví regionu.

Cíl D – Rozvíjet činnost místní akční skupiny: během sledovaného období se MAS věnovala nejen realizaci SPL, ale i dalším činnostem, prostřednictvím kterých se snaží zvyšovat prosperitu a bohatství regionu.

4.14.2 Odpověď na hodnotící otázku

V rámci sledovaného období se místní akční skupině daří s většími či menšími úspěchy naplňovat cíle stanovené ve svém rozvojovém dokumentu, o čemž svědčí následující přehled:

Cíl A: To, že 75% podpořených projektů je zaměřeno na rozvoj jednotlivých obcí území, je jasným důkazem, že se díky realizaci jednotlivých projektů daří v obcích vytvářet podmínky pro to, aby tam lidé mohli a chtěli žít. Opravené komunikace, chodníky, vybudovaná hřiště, klubovny a další zprovozněné objekty či služby jednoznačně pomáhají naplňovat tento cíl.

Cíl B: Takřka 22% vybraných projektů svým zaměřením napomáhá podporovat zemědělské a nezemědělské podnikání v regionu. Vedle toho MAS podnikání podporuje i prostřednictvím značení

domácích výrobků značkou „ORLICKÉ HORY – originální produkt“, v rámci kterého POHODA venkova působí jako regionální koordinátor pro udělování značky. To vše v souhrnu znamená, že MAS se daří rozvíjet ekonomický potenciál regionu, i když je pravda, že počet projektů zaměřených na rozvoj podnikání by měl být větší.

Cíl C: Pouze o něco více než 6% projektů je zaměřeno na péči o kulturní dědictví regionu, což je v porovnání s ostatními projekty velmi malé množství. Z toho vyplývá, že místní akční skupině se tento cíl příliš nedaří naplňovat, ačkoliv projektů, které mají pozitivní dopad na životní prostředí, je o něco více.

Cíl D: Od roku 2007, kdy MAS předložila SPL k hodnocení na CP SZIF, se místní akční skupina posunula výrazným směrem dopředu. Nejenže se naučila administrovat čtvrtou osu Programu rozvoje venkova, ale začala fungovat i jako poradenské centrum pro místní subjekty a iniciátor změn v regionu. Vedle toho se POHODA venkova věnuje certifikaci domácích výrobků či organizaci a podpoře kulturních, sportovních, či společenských akcí v území. To vše je jednoznačným důkazem, že tento cíl MAS v rámci své činnosti jistě plní.

4.15 Jsou režijní výdaje na chod místní akční skupiny vynakládány smysluplně, účelně a efektivně?

4.15.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Místní akční skupina POHODA venkova se od svého výběru mezi 48 MAS snaží s přidělenými finančními prostředky disponovat obezřetně a zejména smysluplně. Jelikož cílem MAS je podpořit co nejvíce žadatelů v území, snaží se představitelé rozpočet na režijní výdaje snížit na minimum. O tom, že se jim to daří, svědčí poměr finančních prostředků alokovaných na režii MAS k finančním prostředkům alokovaným na podporu projektů v regionu.

Podle Pravidel pro opatření IV.1.1 může místní akční skupina každý rok využít na režijní výdaje související s realizací SPL až 20% z přidělené roční alokace. V roce 2008 MAS na režijní výdaje využila z roční alokace 14,05% finančních prostředků, což bylo způsobeno zejména potřebou vybavit kancelář. V roce 2009 MAS na režijní výdaje využila již pouze 11,5% finančních prostředků a v roce 2010 bylo na režii využito 10,03% finančních prostředků z celkové přidělené roční alokace.

4.15.2 Odpověď na hodnotící otázku

Z výše uvedených údajů je zcela patrné, že místní akční skupina efektivně hospodaří s finančními prostředky, které jsou využity smysluplně pouze a jen na ty nejnужnější režijní výdaje. To odpovídá strategii MAS, která ke své činnosti nepotřebuje to nejpřepychovější zázemí, ba naopak. O tom, že režijní výdaje jsou vynakládány účelně, nejlépe svědčí suma doposud proplacených prostředků po kontrolách v rámci vyúčtování na RO SZIF. Až na pár drobností (cestovní příkazy, kancelářské vybavení) byly místní akční skupině doposud bez větších problémů proplaceny režijní výdaje předložené k vyúčtování.

4.16 Jsou dodržovány nastavené administrativní a organizační postupy uvedené v SPL?

4.16.1 Analýza dat a dalších ukazatelů

Místní akční skupina ve svém strategickém plánu uvádí jednotlivé administrativní postupy, které by měly být v rámci administrace strategického plánu dodržovány. Tyto postupy vycházejí ze zkušeností získaných z programu LEADER ČR 2006.

Podle nastavených administrativních postupů probíhá nejen samotný výběr projektů, ale i veškerá další činnost související s realizací SPL od propagace SPL a MAS v území přes příjem žádostí, jejich následnou kontrolu, administraci projektů v průběhu realizace, kontrolu projektů, proplacení projektů, archivaci a monitoring až po vyhodnocení celé realizace strategického plánu. Veškeré tyto činnosti jsou velmi důležité a jejich úspěšné zvládnutí může místní akční skupině napomoci úspěšně zastat administraci programu a tím minimalizovat možné nedostatky či chyby vznikající dennodenní činností.

Postupům nastaveným v SPL jsou ale vždy nadřazena Pravidla PRV, která ale prochází téměř každoročně rozsáhlou změnou a z tohoto důvodu nejsou nastavené administrativní postupy uvedené v SPL totožné s Pravidly, ačkoliv v principu se příliš dramaticky neliší.

4.16.2 Odpověď na hodnotící otázku

Místní akční skupina a zejména její pracovníci a členové si dobře uvědomují, že je nesmírně důležité zvládnout administrativní a organizační postupy, neboť pokud by se toto nepovedlo, nemohl by být strategický plán kvalitně administrován. I proto se MAS principiálně drží administrativních postupů nastavených v SPL, ovšem primárně musí místní akční skupina dodržovat postupy stanovené v Pravidlech PRV.

Jelikož ale POHODA venkova, stejně jako Pravidla PRV, ve sledovaném období zaznamenala určitý vývoj, nejsou nastavené administrativní postupy dodržovány do těch nejmenších detailů, což je způsobeno právě díky zkušenostem získaným s realizací rozvojové strategie. Odlišnosti od administrativních postupů uvedených v SPL nejsou nikterak zásadní, ovšem jejich aktualizace by měla být součástí úprav provedených ve strategickém plánu.

5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Během realizace strategického plánu Leader od roku 2008 Místní akční skupina POHODA venkova ušla kus cesty. Počátky byly pro činovníky MAS náročné, neboť při vzniku programu byla spousta nevyřešených otázek, na které se odpověď často hledala velmi složitou cestou. I přesto se ale MAS podařilo postupně začlenit do systému a vytvořit fungující strukturu, v rámci které již dnes probíhají rutinní práce týkající se výzev a realizace projektů v rámci opatření IV.1.2.

5.1 Soulad použitých monitorovacích indikátorů se sledovanými prioritami a cíli, rovnováha mezi Fichemi dle SPL

Jak již bylo zmíněno výše, MAS pro potřeby hodnocení používá hodnotící indikátory SPL a monitorovací indikátory fichí. Tyto indikátory byly zvoleny s ohledem na výběr fichí, v rámci kterých jsou přijímány

dílčí projektové žádosti. Z tohoto důvodu je zcela zřejmé, že uvedené hodnotící a monitorovací indikátory mají jasnou vazbu na jednotlivé priority a cíle stanovené v SPL.

Jak vyplývá z přehledu z kapitoly 3.2.2, hodnoty stanovené u hodnotících a monitorovacích indikátorů se daří z části naplňovat. Některé indikátory svých stanovených koncových hodnot dosáhly již při střednědobém hodnocení, naopak některé indikátory při střednědobém hodnocení vykazují nulové plnění. Vše se odvíjí od předložených projektových záměrů. V širším kontextu se dá ale říci, že hodnotící a monitorovací indikátory včetně jejich koncových hodnot byly zvoleny vhodně.

V kapitole 2.2 jsou v procentuálním vyjádření uvedeny původně plánované stanovené finanční alokace na jednotlivé fiche a jejich skutečná míra plnění k 31.12. 2010. Z uvedeného přehledu je evidentní, že zde neexistuje rovnováha mezi fichemi. Zcela markantní je to u fiche č. 5 Občanská vybavenost I, která při střednědobém hodnocení vykazuje více než 50-ti procentní čerpání přidělených finančních prostředků, ačkoliv se původně uvažovalo o třicetiprocentním plnění. Oproti tomu jsou v kontrastu fiche č. 8, která má nulové plnění a fiche č. 2 Firmy a produkty, která místo patnácti procentního plnění vykazuje pouze šesti procentní plnění. Tento nesoulad mezi jednotlivými fichemi je dán především strukturou předložených žádostí, neboť obce či NNO jsou mnohem lépe připraveny na čerpání finančních prostředků prostřednictvím dotačních programů.

5.2 Míra dosažení cílů

V kapitole 4.14 lze získat dílčí přehled o podpořených projektech a o jejich vztahu na cíle stanovené v SPL. Z tohoto důvodu zde uvedeme pouze stručný přehled plnění jednotlivých cílů.

Cíl A: Tento cíl, jímž je vytvářet v obcích podmínky pro to, aby tam lidé trvale mohli a chtěli žít, je jednoznačně naplňován. Svědčí o tom finanční rozložení prostředků na fiche č. 4 a 5, které v souhrnu čerpají více než 70% přidělených prostředků. Prostřednictvím realizace projektů zaměřených na rozvoj občanské vybavenosti a služeb v obcích (nová dětská a multifunkční hřiště, opravené návsi, nové klubovny, spolkové objekty atd.) se na většině území daří vytvářet podmínky pro život na venkově.

Cíl B: Podporovat zemědělské a nezemědělské podnikání se MAS daří jen z části. Aktivní zemědělští podnikatelé čerpají své prostředky v rámci stanovené alokace, ovšem nezemědělští podnikatelé i díky své časové vytiženosti svůj stanovený podíl zdaleka nečerpají. Problémem je vytváření nových pracovních míst, neboť v době ekonomické krize se stalo důležitějším přežít, než rozvíjet své podnikání, a proto je většina projektů zaměřena na podporu stávajícího podnikání. Nezemědělské podnikání tak MAS alespoň podporuje prostřednictvím značení domácích výrobků značkou „ORLICKÉ HORY – originální produkt“, jímž je koordinátorem.

Cíl C: Podle čerpání alokace stanovené na péči o přírodní a kulturní dědictví regionu a na šetrné využívání přírodních a kulturních hodnot v cestovním ruchu je zřejmé, že projektů zaměřených na plnění tohoto cíle není zase až tolik. Je otázkou, zda za to mohou striktně daná Pravidla, nebo zda o tuto oblast není až takový zájem, jak místní akční skupina původně předpokládala.

Cíl D: Od roku 2008, kdy se MAS ujala administrace strategického plánu prostřednictvím realizace dílčích projektů koncových žadatelů, místní akční skupina získala velké množství zkušeností, díky kterým se podařilo rozvinout její činnost. MAS tak funguje v roli distributora finančních prostředků místním subjektům, iniciátora změn v regionu i poradenského centra pro místní subjekty, čehož POHODA venkova chtěla dosáhnout.

5.3 Doporučení na základě výsledku hodnocení, případné návrhy na úpravu SPL

V rámci střednědobého hodnocení strategického plánu místní akční skupina POHODA venkova provedla revizi údajů uvedených v rozvojovém dokumentu a porovnala je se skutečně zjištěnými údaji. Z tohoto vyhodnocení vzešlo několik doporučení, které by se měly promítnout do úpravy SPL. Tyto doporučení se týkají několika oblastí a jejich přehled je uveden níže.

5.3.1 Fiche nebo-li oblasti podpory

Z údajů získaných během provedení hodnocení bylo zjištěno, že v rámci fiche č. 8 nebyl doposud předložen ani jeden projekt, což svědčí o tom, že ve sledovaném období nebyl o tuto oblast v území zájem, ačkoliv dotazníkové šetření v rámci přípravy SPL prokázalo něco jiného. Z tohoto důvodu by měla být ponížena finanční alokace na tuto fichi.

Doporučení: Zvýšit propagaci MAS a zvýšit povědomí o možnosti podání Žádosti o dotaci do oblasti Vzdělávání. Snížit stanovenou finanční alokaci na tuto fichi.

Ze změny Pravidel, která proběhne v roce 2011, vyplývá, že MAS bude moci poskytovat podporu v režimu „de minimis“. Díky tomuto zvolenému režimu podpory nebudou pracovníci místní akční skupiny tolik zatíženi problematikou tzv. veřejné podpory u předkládaných žádostí a to zejména u projektů zaměřených na občanskou vybavenost. Doposud byly tyto projekty selektovány jako projekty nezakládající veřejnou podporu (fiche č. 5 Občanská vybavenost I) a jako projekty zakládající veřejnou podporu (fiche č. 6 Občanská vybavenost II).

Doporučení: Z důvodu zavedení podpory v režimu „de minimis“, čímž se zamezí možným problémům v oblasti veřejné podpory, je vhodné eliminovat vyhlášení fiche č. 6 Občanská vybavenost II, která tzv. zakládá veřejnou podporu, neboť při režimu podpory „de minimis“ tato fiche prakticky postrádá smysl.

S ohledem na výše uvedené údaje by bylo vhodné zauvažovat naopak o přidání některé z nových fichí a to i s výhledem na nové programovací období. Nová fiche by ale neměla být přidána zcela náhodně bez provedení zjištění předběžného zájmu (např. dotazníkové šetření, sezení s žadateli atd.).

Doporučení: Provést v území dotazníkové šetření např. prostřednictvím projektových listů a zjistit zájem ze strany žadatelů o různé oblasti podpory. Na základě vyhodnocení tohoto šetření rozhodnout o přidání či nepřidání nové fiche.

5.3.2 Finanční plán

V předchozím textu bylo napsáno, že místní akční skupina v současné době neplní finanční plán tak, jak je uvedeno ve strategickém plánu Leader „Krok za krokem s POHODOU venkovem“. Z tohoto důvodu je nutné zaktualizovat celkové rozdělení finančních prostředků do jednotlivých fichí a to následujícím způsobem:

Fiche	Původní plán	Míra plnění	Aktualizovaný plán	Poznámky
1 Konkurenceschopnost	10%	10,26%	10%	v současné době plnění odpovídá plánu
2 Firmy a produkty	15%	6,26%	15%	v současné době je plnění nižší než plán, MAS očekává nárůst žadatelů
3 Cestovní ruch	5%	2,06%	5%	v současné době plnění odpovídá plánu
4 Infrastruktura	25%	21,22%	20%	v současné době plnění téměř odpovídá plánu, MAS neočekává „větší“ projekty
5 Občanská vybavenost I	30%	53,34%	45%	v současné době je plnění mnohem vyšší než v původním plánu
6 Občanská vybavenost II	5%	1,68%	0%	eliminovat vyhlásování fiche z důvodu zavedení podpory „de minimis“
7 Kulturní dědictví	5%	5,18%	4%	v současné době plnění odpovídá plánu
8 Vzdělávání	5%	0%	1%	nebyl předložen žádný projekt, snížit alokaci na minimum, neočekávají se finančně náročné projekty

5.3.3 Vyhlásování výzev

Ve strategickém plánu místní akční skupina uvádí, že MAS neplánuje otevřít v každém roce všechna opatření (fiche) a že v rámci každého opatření bude v jednom roce vyhlášena pouze jedna výzva, což ale nekoresponduje se skutečností. V praxi totiž MAS každoročně vyhláší dvě výzvy (s výjimkou prvního roku realizace SPL), přičemž každý rok jsou vyhlášeny všechny fiche. Z důvodu nízkého zájmu o určité fiche byly tyto oblasti podpory otevřeny dvakrát ročně, což ale bylo pouze výjimečně.

Doporučení: Pokračovat v dosavadním systému vyhlášení výzev, kdy MAS vyhláší dvě výzvy ročně, v rámci kterých jsou vyhlášeny všechny fiche. První výzvu zaměřit na zemědělské a nezemědělské podnikatele (fiche č. 1,2,3), druhou výzvu na obce a neziskové organizace (fiche č. 4,5,7). Každá fiche by měla být vyhlášena pouze jednou ročně.

5.3.4 Organizace a zdroje MAS

Místní akční skupina POHODA při sestavování svého rozvojového dokumentu počítala s mnohem větším množstvím přidělených finančních prostředků, a proto jsou údaje uvedené v SPL v této kapitole značně odlišné od skutečnosti. To se týká zejména počtu uvažovaných pracovníků a přijatých postupů.

Doporučení: Provést aktualizaci této kapitoly strategického plánu podle skutečnosti.

5.3.5 Administrativní postupy

Obdobně jako v předchozím bodě i zde je skutečnost poněkud odlišná od údajů uvedených v příslušné kapitole strategického plánu Leader. Ačkoliv v praxi realizované postupy se nikterak diametrálně neliší od postupů uvedených v SPL, měla by MAS provést aktualizaci i této kapitoly.

Doporučení: Provést aktualizaci této kapitoly strategického plánu podle skutečnosti.

Schváleno Valnou hromadou dne 23.6. 2011

